

Гуцало Євген Пилипович

Життєпис

(1937—1995)

Євген Пилипович Гуцало народився 14 січня 1937р. в с. Старому Животіві Вінницької області в родині сільських учителів. Як пізніше згадував письменник, у дитинстві він захоплювався читанням книг, бо йому цікаво було довідуватись із них про життя, якого він не знав і яке відкривав уперше. В ту пору йому іноді здавалось, що твір значно цікавіший від життя. Бо довколишнє буття — звичне, знайоме, щоденне, близьке, в той час як книжка — це дійсність незнана, нова, незнайома, екзотична, з безліччю пригод. Любов до читання з часом переросла в захоплення віршування. Коли Євген учився в шостому класі, один із перших його віршованих творів під назвою "Червоний прапор" вмістила шкільна стінгазета, що викликало страшенну гордість хлопця. Про своє дитинство письменник розповідав у багатьох оповіданнях, у тому числі в повісті "Сільські вчителі", "Шкільний хліб", "У гаї сонце зацвіло". Повісті з життя сільських учителів були високо оцінені критикою, здобули широке читацьке визнання. Ці сповнені просвітленого ліризму, зажури й надії твори, здається, були написані для того, щоб відновити надломлену віру народу в незнищенність моральних цінностей, переконати, що завжди, за будь-яких обставин люди мають лишатися людьми. Образ героїні повістей Олени Левківни — з ряду найкращих жіночих портретів, створених майстрами нашої прози.

У 1959р. майбутній письменник закінчив Ніжинський педагогічний інститут ім. М. Гоголя, але мріяв стати журналістом, тому якийсь час працював у редакціях газет, видавництві "Радянський письменник", а згодом повністю присвятив себе письменницькій діяльності. Активно друкуватися почав у 1960 р., а через два роки вийшла перша збірка його оповідань "Люди серед людей". Книжку тепло привітали критика й літературна громадськість. Відтоді одна за одною виходили нові збірки письменника: "Яблука з осіннього саду" (1964), "Скупана в любистку" (1965), "Хустина шовку зеленого" (1966), "Запах кропу" (1969) та інші. Твори Є. Гуцала об'єднує любов до простої людини, любов до життя в усій його не завжди видимій складності, прагнення зрозуміти й облагородити чесну людину, а нечесну, морально ницу — викрити перед людьми.

Значну частку творчого доробку письменника становлять твори для дітей: "Олень Август" (1965), "З горіха зерня" (1969), "Дениско" (1973), "Саййора" (1980), "Пролетіли коні" (1984). Дві останні книжки удостоєні Державної премії України імені Т. Г. Шевченка. Дитяча проза Є. Гуцала прикметна особливим, тільки йому властивим поетизованим зображенням стосунків між людьми. Невичерпну "крашу дитинства" письменник осмислює в різних жанрово-стильових формах, щоразу — в новому баченні, про що свідчать цикл "Оповідання з Тернівки" (1982) і книжка "Княжа гора" (1985).

У 1981 р. вийшла друком перша поетична збірка Є. Гуцала "Письмо землі". Далі

з'являються книжки віршів "Час і простір" (1983), "Живемо на зорі" (1984), "Напередодні нинішнього дня" (1989). Так рівно через двадцять років після надрукування першої поетичної збірки "Зелена радість конвалій" письменник повертається до лірики. Поезія Євгена Гуцала — це певною мірою протест проти оточуючого суспільства. Він був одним серед тих, які обрали не продажну славу, улесливість і матеріальні набутки шляхом брехні, мовчання, закривання очей на дійсність. Він обрав — слово. Правдиве, болюче, підсвідоме... Гуцалові вдалося створити світ, де все пройнято настроєм, чистим порухом душі. Він створив світ без штампу, без колючого дроту і зрад.

Окрім поезії, Євген Гуцало був ще й дослідником. Перебуваючи на засланні, він досліджував історію, культуру російського народу. Свої думки й спостереження він виклав у публіцистичній праці "Ментальність ясиру". Книга побачила світ після смерті автора.

Та найбільшу славу і визнання авторові принесли твори для дітей. В оповіданні "Лось" письменник розповідає історію про те, як лось, намагаючись напиться з ополонки, потрапив у воду й почав тонути. Двоє хлопчиків стали свідками боротьби лісового красеня за життя. Зрозумівши, що важкий лось сам не зможе врятуватись, хлопці кинулись на допомогу. Брати тільки-но встигли визволити тварину з льодяного полону, як пролунав постріл. Хлопці не відразу зрозуміли, що куля влучила саме у врятованого ними лося. Незабаром з'ясувалось, що вбивцею лісового красеня із сусіднього заповідника став їх рідний дядько Шпичак. Коли дядько зрозумів, що брати не в захопленні від його здобичі, він злякався, що хлопці можуть повідомити в заповідник про його вчинок. Він пробував їм і погрожувати, щоб вони мовчали, і пропонував за мовчанку м'ясо й роги, але діти, нічого не відповівши, пішли до своїх саней. Автор завершує оповідання тим, що розгублений Шпичак дивиться на мертве тіло лося і йому, як це нещодавно було з дітьми, страшенно хочеться, щоб "лось підняв голову, звівся на свої стрункі міцні ноги і неквапно побіг до лісу, як він ще недавно біг, поки дороги йому не перетнула куля". Але лось так і не ворухнувся. Є. Гуцало спеціально не розповідає про те, що буде далі, пропонуючи замислитись над цим читачу. Хоча, що буде далі, здогадатись неважко: хлопці, незважаючи на те, що вбивця — їхній рідний дядько, мабуть, все ж таки повідомлять у заповідник, бо зрозуміли, що Шпичак не шкодує про вчинене, а значить, якщо його не покарати, буде продовжувати полювати на заповідних тварин. На відміну від хлопців, Шпичак (у кінці оповідання) хотів би побачити лося живим тільки тому, що боїться покарання, а не тому, що зрозумів жажливість скоєного злочину. У невеличкому творі Є. Гуцало зумів поставити ряд дуже важливих проблем: те, що людина вважає себе царем природи, не дає їй права знищувати тварин для своєї розваги. Навпаки, люди мають усвідомити, що їх завдання — оберігати та захищати природу, турбуватись про неї, бути милосердним. Проблематика цього твору співзвучна з оповіданням Василя Земляка "Тихоня".